№ 20 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՅՈՒՆՈՒԱՐԻ 29 — 1903 — ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՅՈՒՆՈՒԱՐԻ 29 № 20

ԵՐԵՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.
Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ».
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տէլէֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տէլէֆոն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Յովսէփ Սարգսեան Մուսինեանց, Աստղամարիա Թադէոսեան Ալիգիանց, Մկրտիչ և Ագնէս Մուսինեանցները, Ալեքսանդր Յովհաննէսեան Ալիգիանց և Աննա, Շուշանիկ և Հեղինէ Տէր-Նիկողայոսեանցները ցաւօք սրտի յայտնում են ազգականներին և ծանօթներին, որ իրենց սիրելի որդին, եղբայրը, փեսան և հօրեղբայրը, իսկ Տէր-Նիկողայոսեանցները իրանց փեսայի եղբայր

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ ՄՈՒՍԻՆԵԱՆՑ

վախճանված մահը, որ տեղի ունեցաւ Թիֆլիսում, յունվարի 26-ին։ Ցուղարկաւորութիւնը տեղի կունենայ այսօր, ամսի 29-ին, առաւօտեան ժամը 10½-ին, դէպի Նորաշէնի եկեղեցին Տէր-Նիկողայոսեանների բնակարանից, Մոնետնայա № 42։ Թաղումը Խոջիվանքի գերեզմանատանը։ 1—1

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Բարձրագոյն դպրոց Թիֆլիսում.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պետրոս Ադամեան. Հայոց ներկայացումները. Նամակ Բագուից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Արտաքին լուրեր. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ.—Հակաթոքախտային արշաւանքը Օդեսայում.

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ԴՊՐՈՑ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

Այն մասնաժողովը, որ քննում էր երկրի կարիքները, որոշում կայացրեց խնդրագրով լինել կառավարութեան առաջ բանալու Թիֆլիսում բարձրագոյն գիւղատնտեսական դպրոց։

Այդ համաժողովի որոշումը միայն մի բարի ցանկութեան արտայայտութիւն չէ, բարձրագոյն կրթութեան վերաբերութեամբ։ Դա անհրաժեշտութեան թելադրած մի արտայայտութիւն էր։

Անկասկած, բարձրագոյն կրթութեան տաճարներ ունենալ մեր երկրում ցանկալի է։ Իւրաքանչիւր բարձրագոյն դպրոց իր գիտական ոգւով, իր կրթութեամբ մեծ օգուտներ կը բերէ այն երկրին, ուր նա բացված կը լինի։ Նա հնարաւորութիւն կը տայ տեղական երիտասարդներին, առանց հեռաւոր ճանապարհորդութիւնների, առանց օտար կլիմայի մէջ ընկնելու, իր հայրենի երկրում ստանալ բարձրագոյն ուսում և գործել այնտեղ անմիջապէս։ Բայց ներկայ դէպքում բացի այդ ընդհանուր առաւելութիւնից դեռ կայ և մի ուրիշ հանգամանք։

Բանն այն է, որ Ռուսաստանում գործող բարձրագոյն գիւղատնտեսական դպրոցները բոլորովին համապատասխան չեն մեր երկրի պահանջներին։ Մեր երկիրը ունի իւրայատուկ պայմաններ, որոնք անծանօթ են հիւսիսային և տափարակ երկրներին։ Ռուսաստանի խորքերում եղած բարձրագոյն գիւղատնտեսական դպրոցը անկարող է գործնականապէս ծանօթացնել գիւղատնտեսներին այնպիսի ճիւղերի, որոնք այնտեղ չը կան և որոնք մեր երկրին։ Այնտեղ չը կան բամբակ, շերամ, խաղող, գինի, այգեգործութիւն, ծխախոտ, հարաւի մրգեր, ալպիական տնտեսութիւն և մեր երկրին սեփական անասնապահութիւն։ Հիւսիսի դպրոցներում սովորողը հնարաւորութիւն չունի մեր երկրի համար կարևոր ճիւղերը ուսումնասիրել և գալով մեր երկիրը՝ նա պարտաւոր է տարիներ շարունակ ծանօթանալ տեղական պայմանների և պահանջների հետ, որպէս զի կարող լինի օգտակար լինել երկրի համար իր խորհուրդներով և գործունէութեամբ։

Միայն այն ժամանակ, երբ բարձրագոյն դպրոցը կը բացվի մեր երկրում, միայն այն ժամանակ, երբ գիտութեան տաճարը յատկապէս կը զբաղվի մեր երկրի տնտեսութեամբ՝ կարելի է յուսալ, որ բարձրագոյն գիւղատնտեսական ուսումը կը դառնայ անմիջապէս գործադրելի երկրի մէջ և կը սկսէ ազդել զգալի կերպով տեղական տնտեսութեան վրա։

Բարձրագոյն գիւղատնտեսական դպրոցը Կովկասում տեղական անհրաժեշտութիւն է, որը սպասում է իր օր առաջ իրագործութեան։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԵՏՐՈՍ ԱԴԱՄԵԱՆ

—

Տարաբախտ աստղի տակ ծնված մի ֆենոմեն, որին կեանքի մէջ մարդիկ անուանում էին Պետրոս Ադամեան, վաղուց հանգչում է հողի տակ։ Համեստ ճակատով և բոցավառ սրտով եկել էր աշխարհ ժամանակից շատ առաջ, մի լուսեղէն ճառագայթ սփռելու իր մայրենի արուեստի անշուք անդաստանի վրա։ Նա իբրև հազուագիւտ քնքոյշ ծաղիկ, լի ամենանուրբ բուրմունքով, կարօտ էր առանձին խնամքի՝ յարատև կեանք ունենալու համար. բայց ճակատագիրը այլ կերպով էր որոշել նրա վիճակը։ Նրա անգին կեանքը հարազատների աչքում կարծես արժէք չունէր, ուստի ոչ ոք չը մտածեց հոգալու և խնամք տանելու նրա գոյութիւնը պահպանելու նկատմամբ։

Անզուգական ծաղիկը զուրկ մնալով համապատասխան հողից ու մթնոլորտից՝ դատապարտվեց թառամելու, ոչնչանալու։

Ի՞նչ էր Ադամեան։ Մի գերբնական տաղանդ, որի նման Յովհաննէս Այվազովսկուց դուրս չէ ընծայել ամբողջ հայոց ազգը տասնեւիններորդ դարում։ Նրա ժամանակակից բեմական արուեստագէտները—Սալվինի, Րօսսի, Մունէ-Սիւլի, Բառնայ, Դուզէ, Սառա-Բեռնար—Ադամեանի հետ միասին, այդ եօթ անունները եօթ գոյների նման մի չքեղ ծիածան են կազմում։ Եւ ես դժուարանում եմ ասելու, թէ նրանցից որն է գերազանց։

Հռչակաւոր Իտալիան, Միքել-Անջելօի, Ռաֆայէլի, Պետրարկայի և Դանտէի այդ արգանդը, բնականաբար կարող էր Դուզէի և Սալվինիի նման գոհարներ ծնել։ Ֆրանսիայի և Գերմանիայի մասին նոյնը կարելի է ասել. բայց յանկարծ, բախտից հալածված մի աւերակ երկիր, վարժված դարերի ընթացքում ստրուկների լեգէոններ արտադրելու, աշխարհք է բերում մի խոշոր աստղ—մի Ադամեան։

Երևոյթը տարօրինակ է, և հարազատները շլացած «հրէշի» երևալուց, չեն ուզում հաւատալ, որ դա երկնային պարգև է և ազգային պարծանք։ Զուգեցին երբէք մտածել, որ նրա նման մի երկրորդ բեմական հանճար գուցէ այլ ևս չերևայ հայկական հօրիզօնի վրա։

Թշուառ մարդ։ Մանկութիւնից ծայրայեղ աղքատութեան մատնված, զուրկ նիւթական և բարոյական նպաստից, քաղցած ու ծարաւ թափառել է Պոլսի փողոցներում։ Կանոնաւոր ուսման մասին խօսք անգամ չէ կարող լինել։ Բայց այդ նիհար, անօթութիւնից մաշված կրծքի տակ գոյութիւն է ունեցել ոչ թէ երկնային մի կայծ, այլ ահագին հրաբուղխ, որին հանգցնող հանդիսացաւ միմիայն մահը։

Զարքաշ կեանք վարելով՝ մի կերպ մեծանում է փոքրիկ Պետրոսը և ընկնում՝ Պոլսի հայ դերասանների շրջանը, այդ, ասիացիներից անարգված դասակարգը և շուտով դառնում առաջնակարգ դերասան։

Արտիստի անունը չապատեց նրան չքաւոր դրութիւնից։ Վիճակը այնքան անտանելի էր, որ երբ Թիֆլիսից հրաւէր ստացաւ հարիւր րուբլի ռոճիկով տեղիս բեմին ծառայելու համար՝ դա նրա համար մի երջանիկ բոպէ էր։ Այդպիսի գումար երբէք չէր շօշափել ձեռքի մէջ։ Քաղցից տանջված մարդն էլ սև հացի պատառ գտնելու վայրկեանին ծայրայեղ բախտաւոր արարած է իրան համարում։

Մօտ տասն տարի մնալով Կովկասում և Ռուսաստանում, համեմատաբար ազատ չունչ էր քաշում, գոնէ հաց ուտելու և չոր հագնելու միջոց ունենում էր. բայց եթէ մանրամասնօրէն պատմելու լինենք, թէ թատրոնական սեզօնը վերջանալուց յետոյ կամ հիւանդութեան միջոցին ինչ կերպով էր նա օրական ապրուստ ...

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀԱԿԱԹՈՔԱԽՏԱՅԻՆ ԱՐՇԱՒԱՆՔԸ ՕԴԵՍԱՅՈՒՄ

I

Ըստ երևոյթին 20-րդ դարին է վիճակված փրկել միլիոնաւոր մարդկային կեանքեր թոքախտի ճիրաններից։

Թոքախտ... այս բառը միայն սարսափ է ազդում մարդու վրա։ Ամեն տեղ, մանաւանդ Ռուսաստանում, հարիւր հազարներով, միլիոններով են հաշւում նրա զոհերը. նա սպառնում է ամբողջ մարդկութեան։ Մեծ հետաքրքրութիւն է ներկայացնում թոքախտի հարցը Ռուսաստանում ներկայումս։ Նրա դէմ մաքառելու պրօպագանդան անձնուիրաբար յանձն է առել, ի մէջի այլոց, յայտնի բակտերիօլօգ դօկտոր Բլիւմէնտալ։ Նա անդադար Ռուսաստանի քաղաքներում հակաթոքախտային ցուցահանդէսներ է կազմում, նախապէս պարզելով նրանց դերը և նշանակութիւնը մի չարք դասախօսութիւններով, որոնք մեծ հետաքրքրութիւն են առաջացնում ոչ միայն մասնագիտական, այլ և հասարակական շրջաններում։

Յունվարի 14-ին առիթ ունեցանք լսելու նրա դասախօսութիւնը թոքախտի մասին Օդեսայում։ Պարտք եմ համարում ծանօթացնել ընթերցողներին այդ դասախօսութեան հետ։

Որ թոքախտը սպառնում է ամբողջ մարդկութեան՝ այդ պարզ է. ոչնչանում է մեծ մասամբ ամենապիտանի, թարմ տարրը։ Ամբողջ աշխարհը գիտէ այդ։ Բայց այդ չարիքին, դժբախտաբար, ամենքը կարծես թէ ընտելացել են, հաշտվել նրա հետ. նրա վրա նայել են և շարունակում են նայել, որպէս մի անխուսափելի երևոյթի վրա։

Ժամանակ է, որ գիտութիւնը ցրէ հին հասկացողութիւնները։ Դասախօսութիւնը, որ մի հրահանգիչ քարոզ է, մի կոչ Օդեսայի հասարակութեանը դէպի կռիւ կատաղի թշնամու դէմ՝ սկսվում է մօտաւորապէս հետևեալ խօսքերով.

«Փառաւոր յաղթութեամբ դուք յետ մղեցիք ձեր սոսկալի թշնամուն (ժանտախտ). համերաշխութեամբ ու բուռն եռանդով, որով աշխատում էին քաղաքի ղեկավարները, բժիշկները, քաղաքային ինքնավարութիւնն ու ազգաբնակութիւնը, չը խնայելով միջոցներ, և ծրագրված կռւով՝ դուք կատարեալ յաղթող հանդիսացաք յօգուտ կէս միլիոն ժողովրդի և բազմամիլիօն հարաւի։ Այստեղ ամուր նըստած է, հիւրընկալվում է և առանց աղմկի տիրապետում է ձեր մշտական թշնամին.—դա թոքախտն է։ Նա չէ մօտենում դանդաղ կերպով, ժամանակ չէ տալիս, ինչպէս խօլերան և ժանտախտը՝ կռւի պատրաստվելու, այլ անդադար ծծում է հարիւր հազարաւոր մարդկային կեանքեր։ Այդ թշնամուն դուք չէք էլ նկատում. նա թաքնվում է, խփում է մի կողմից և ներքուստ փորում ժողովրդի բարեկեցութիւնը, կործանելով նիւթական և հոգեկան ոյժերը։ Մարդկային այդ թշնամին ամեն տեղ անգործութիւն և անհացութիւն է ծնեցնում, կլանելով ժողովրդական հարստութիւնները, ծծելով բոլոր հիւթերը և չատերին դռնէդուռ գցելով, կողոպտելով ամենալաւ երիտասարդ ոյժերը։ Թոքախտը բազմացնում է Ռուսաստանում և ձեզ մօտ՝ Օդեսայում այրիներ ու որբեր։ Շատ դարեր է մարդկութիւնը տարել այդ պատուհասը, նուաճվելով նրա անգթութիւնից և հաշտվելով նրան անյաղթելի. մենք նրա առաջ գլուխներս խոնարհեցնում ենք, որպէս բնութեան արհաւիրքների առաջ, որոնց դէմ մենք անզօր ենք կռուելու։ Այդպիսի անգործունէութիւնը ստեղծել է առասպել թոքախտի անբուժելիութեան մասին և ենթարկել է ազգաբնակութիւնը սարսափելի վհատութեան։

Շատ տեղերում, ուր թոքախտի վրա նայել են որպէս մի անբուժելի հիւանդութեան վրա, ուր չքացել է ամեն մի յոյս նրա դէմ մաքառելու՝ զարթել է և գիտակցութիւն, որ մարդկային այդ պատուհասի դէմ կարելի է կռիւ մղել—կատաղի կռիւ։ Եւ կռիւը յայտաբարվեց արևմուտքում, ուր առաջին անգամ երևան եկան առողջապահական օրէնսդրութիւններ, հիմնվեցին սանատօրիական և այլ հիմնարկութիւններ՝ մեծ մասամբ բանւոր դասակարգի համար, որ երևան է գալիս իբրև ամենամեծ հարկատուն։ Բայց թոքախտը չէ հրընձում միայն բանւորներից. նա գործում է ամեն տեղ—աղքատ ու անպաճոյճ խրճիթներում, թէ հարստութեան ու կօմֆօրտի կենտրօններում նա միանման վնաս է բերում. թոքախտը դասակարգային խտրութիւններ չը գիտէ. նա չարիք է ամենքի համար։ Ընդամենը մի քանի տարի առաջ փայլեցին լոյսի ճառագայթները բարակացաւի դէմ կռուելու համար. երևան եկաւ Կօխը, որը պարզեց այդ հիւանդութեան էութիւնը։ Սկսվեց պատերազմը, և չանցաւ մի քանի տարի—ստացվեցին փառաւոր հետևանքներ։ Ժամանակ է վերջապէս ազատվել թոքախտի սոսկալի ճանկերից։ Այժմ շնորհիւ պրօֆ. Կօխի, դօկտոր Կալմէտի և ուրիշների հետախուզութիւնների, մենք պարտական ենք ամեն անկիւնում գոռալ. «քոխախսը բուժելի՛ ե… իմացե՛ք, մարդիկ, քոխախսը բուժելի՛ ե… այլ եւս մի՛ վախենաք քոխախսից— նա բուժելի՛ ե»… Ցարգելի դասախօսը միանգամայն իր դերի մէջ զգալով իրան՝ իրաւամբ թնդեցնում էր դահլիճը իր գոռոցով։

«Ներկայումս մենք, չարունակեց դասախօսը—թոքախտի դէմ սուրբ պարտիզանական կռիւ պիտի մղենք. մենք մեր ձեռքին ունենք այնպիսի միջոցներ, որ, հաւատացած եղէք, անպայման յաղթող կը հանդիսանանք։ Մենք ինքներս կը կռուենք, կը սովորեցնենք կռուել և մեր երիտասարդ սերունդին։ Ո՛չ ժանտախտը, ո՛չ խօլերան և ո՛չ էլ պատերազմը չեն կոտորում այնքա՛ն կեանքեր, որքան թոքախտը։ Եւրօպայում տարեկան մեռնում են բարակացաւից աւելի քան մէկ միլիօն մարդիկ, Ռուսաստանում օրական մեռնում է 1000 մարդ։ Վերջին ֆրանկօ-պրուսական պատերազմի ժամանակ Գերմանիան կորցրեց թէ վէրքերից և թէ հիւանդութիւններից 40,000 հոգի, իսկ բարակացաւի զոհերի թիւը նոյն տարին աւելի քան 60,000 էր։ Վերջին 15 տարւայ ընթացքում Գերմանիան կորցրեց բարակացաւից մօտ մէկ միլիօն մարդ։

Ներկայումս արևմուտքում թոքախտի դէմ մղված կռիւը կատարեալ «խաչակրաց արշաւանքի» բնաւորութիւն է ստացել. գործի գլուխ են կանգնել Եւրօպայի առաջնակարգ ոյժերը, մեծ գիտնականները, հասարակական գործիչները, թագակիր անձեր։

Ժամանակ է, որ Ռուսաստանն էլ հետևէ այդ շարժման և ծրագրված կռւով յետ մղէ իր թշնամուն։

Սկզբում թոքախտը մանաւանդ սաստիկ տարածված է եղել Վիէննայում և նոյն-իսկ կրել է «Վիէննայի հիւանդութիւն» անունը։

ճարում՝ անշուշտ շատերը պէտք է կարմրեն։

Իր արուեստի սիրահար, չափազանց աշխատասէր, պայծառամիտ, ի բնէ պօէտ, վերջապէս ոտից մինչև գլուխը գեղարուեստ՝ կօպէկների հաշիւ գիտենալու ընդունակութիւնից զուրկ էր։ Այս անընդունակութիւնը խիստ թանգ էր նստում նրան։ Բացի ամիսներով դատարկ դրպանով մնալուց, որ ամենագլխաւորն է, անողոք հալածանքի էր ենթարկվում իրանց հաշիւները քաջ գիտցող պիգմէյների կողմից։

Ադամեանի պէս աննման արտիստին հայ հասարակութիւնը, եթէ ունենար գիտակցութիւն, պէտք է խնամէր իբրև մի անփոխարինելի գանձ։ Նրա կեանքը պէտք է գնահատէր չափազանց թանգ։ Բայց մենք ինչ տեսանք։ Միայն թշնամական վերաբերմունք։ Դիցուք մէկին վիզիտ չէր արել, միւսին տասը րուբլի պարտ էր մնացել, երրորդին պատշաճաւոր բարև չէր տուել, չորրորդին չէր ընդունել և այլն։ Այս բոլոր մարդիկ, որոնց թիւը բաւական խոշոր էր, անխնայ հալածում էին։ Անկիրթ, ստախօս, խաբեբայ, անբարոյական, կեղծաւոր ածականներով թունաւորում էին խեղճի հոգին։ «Ճշմարիտ է, հանճարեղ դերասան է, բայց չափազանց անպիտան մարդ է» նախադասութիւնը շատերի բերանից էր լսվում և խաբար-բզանների միջոցով անմիջապէս հասնում խեղճի ականջին։ Քանի՜ քանի անգամ վկայ եմ եղել նրա դառն րօպէներին, երբ վշտացած սրտով ու աղի արցունքներով գանգատվել է մարդկանց անիրաւութեան մասին և սփոփանք փնտռել իր սակաւաթիւ բարեկամների մօտ։

—Թող ասեն անպէտք դերասան է, այդ փոյթ չէ. բայց չեմ կարող տանել անպիտան մարդ խօսքերը,—վշտից խեղդված բողոքում էր հանգուցեալը։

Ցաւալին այն է, որ ինտելիգենտ համարված դասակարգի մի մասը խոշորացոյցի միջով էր տեսնում Ադամեանի մարդկային թերութիւնները և անողոք կերպով դատապարտում։ Արդեօք սրա պատճառը այն չէ՞, որ հայ հանճարը հայի աչքի փուշն էր։ Մեր ազգային յատկութիւնն է խոնարհվել օտարի առջև, բայց գլուխ չը թեքել մեր արիւնակցի մեծութեան առջև. ստրկական ոգու յատկանիշ։

Ադամեանը լաւ հասկանում էր իր ոյժերի մեծութիւնը, և այդ գիտակցութիւնը բարոյապէս մաշում էր նրան. մանաւանդ սաստիկ դիւրագրգիռ էր։ Քաջ գիտէր թէ բոլոր ազգերի մեծ դերասանները ինչ փառք ու պատիւ են վայելում, ինչ երջանիկ կեանքի մէջ են, իսկ ինքը։

Բնութիւնը բացի հանճարից պարգևել էր նրան այն բոլոր բարեմասնութիւնները, որոնք շատ անհրաժեշտ են դերասանի համար. դէմքի չափից դուրս գեղեցիկ և կանոնաւոր գծագրութիւնը, աննման աչքերը, քնքոյշ ու դուրեկան ձայնը, մարմնի շնորհալի կազմուածքը, վերջապէս ամեն բան։ Բայց չէր տուել բախտ։ Երևում է, բնութիւնն էլ ծաղրել գիտէ։

Այդպիսի հազուագիւտ մարդ, որ դարերի ընթացքում հազիւ հատիկ-հատիկ դուրս են ցայտում մարդկային ալիքաձև մակերևոյթի միջից՝ մահվան անկողնում պառկած՝ ստիպված էր ողորմութիւն խնդրելու իր բարեսիրտ հայրենակիցներից։ Եւ այսպէս, մուրացկանի վիճակի մէջ շունչը փչեց։

Տաս տարի բացակայ էր իր հայրենիքից, Կ. Պոլսից։ Երբ Ռուսաստանում հռչակվելուց յետոյ կրկին վերադարձաւ Թիւրքիա՝ մենք կովկասցիներս ենթադրում էինք, որ թիւրքահայերը գոնէ այս անգամ ըստ արժանոյն կը գնահատեն իրանց մեծ զաւակին։ Եւ մենք չը սխալվեցինք։ Լրագիրները շնորհաւորեցին գալուստը, գովեցին, ուրախացան և վերջը յոբելեան սարքեցին նրա բեմական գործունէութեան առիթով։

Մեծահնչիւն տօնախմբութիւնը վերջացաւ, և յոբելեարը բացի մի քանի կտոր թղթից բան չը ստացաւ։ Աղքատ Ադամեանը կրկին աղքատ մնաց։ Թղթի կտորները կամ ուղերձ, կամ ոտանաւոր էին, որոնցից ամենանշանաւորը այսպէս էր սկսվում.

«Ներումն հայցեմ ի ձենջ Շեքսպիր Օթելլօ
Որ զիս այսպէս յոտանաւոր խոթելո» և այլն։

Աւելի լաւ կը լինի չը յիշել մի առ մի ցաւալի ճշմարտութիւնը և չը վրդովել սիրելի հանգուցեալի հանգիստը։

Մինչև այսօր հնչում է ականջիս մէջ նրա մի նախադասութիւնը, երբ մի անգամ դատարկ թատրօնում խաղալուց յետոյ խորապէս վիրաւորված արտասանեց. «Անկասկած, մեր հայերը, երբ մի օր կը սատկեմ, խոստովանելու են արժանիքս»։

Դերասան Ադամեան։ Ի՜նչ հեշտ է արտասանել այս երկու բառը։ Բայց երբ մտածում եմ, որ այդ անգին գոհարը, այդ աստուածային ճակատը հողի է փոխված, զարհուրում եմ։ Գնաց, թռաւ յաւիտեան, և մենք այլ ևս տեսնելու չենք։

Սիրելի Պետրոս, երկրպագում եմ այն հողակոյտին, որի տակ հանգիստ են առնում ոսկորները։

Գ. Բաշինջաղեան

ՀԱՅՈՑ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐԸ

Երեքշաբթի, յունվարի 27-ին, Արտիստական ընկերութեան թատրօնում ներկայացրվեց «Բազէներ և Ագռաւներ» 5 գործողութեամբ դրաման, հեղինակութիւն Սումբատովի և Նեմիրօվիչ-Դանչենկօի։

Այդ օրվայ ներկայացումը, կատարման տեսակէտով՝ շատ նպաստաւոր տպաւորութիւն թողեց։ Դերասանները ուսումնասիրել էին տիպերը, սովորել էին իրանց դերերը, խօսում էին լսելի ձայնով և միմեանց օժանդակում էին ամբողջութիւնը պահպանելու համար։ Պիէսը թէև սովորական բովանդակութեամբ մի գրուածք է, բայց իբրև բեմական երկասիրութիւն՝ դերասանների համար մեծ արժանիքներ ունի։ Արդարև այդ պիէսում միայն մի կամ երկու հերոսների փայլի համար չէ յօրինված ամբողջ աշխատութիւնը, այլ կարողութիւն է տրված շատերին բաւականաչափ խօսելու և գործելու։ Շատերի դերակատարութեան համար պիէսը յարմարագոյններից մէկն է։

Բովանդակութիւնը հետևեալն է։ Բանկի դիրեկտոր Զաստրաժաեվ (Պետրոսեան) իր ծեր հասակում պսակվում է մի ջահել կնոջ հետ, որ բաւականութիւն չէ զգում իր ամուսնական կեանքից և աշխատում է փայլի և շքեղութեան մէջ իրան մոռացնել տալ։ Այդ կինը (Սիրանոյշ) սիրահարվում է բանկի երիտասարդ գանձապահ Զելենօվի (Աբելեան) վրա, որի կողմից սակայն նա փոխադարձ զգացմունքներ չէ ստանում։ Կինը վճռում է վրէժխնդիր լինել. նա սկսում է իր շռայլութիւնը աւելի ևս մեծացնել և ստիպում է ամուսնուն, որ նա բանկից փողեր վերցնէ Զելենօվի մուրհակներով։ Ծեր ամուսինը, հրապուրված մատաղահաս կնոջ առերես զգացմունքներից, թոյլ է տալիս փողեր վերցնել բանկից մինչև 100,000 րուբլի։ Երբ որ բանը բացվում է՝ Զաստրաժաեվ վճռում է զոհել Զելենօվին և բոլոր մեղը գցել անմեղ գանձապահի վրա։ Զելենօվ պէտք է պատժվի։ Սակայն նոյն այդ ժամանակ Զաստրաժաեվի համար պարզվում է, որ նա ինքը խաբված է եղել իր կնոջից և գործիք դարձած է եղել նրա ձեռքին։ Նա դատաստանական քննիչին յայտնում է իր յանցանքը և սրտի պայթիւն ստանալով մեռնում։

Պիեսի մէջ զուգընթաց հանդէս են բերված մի կողմից Զելենօվի կնոջ (տ. Մայսուրեան), մօր (Վարդուհի) և աների (Մամիկոնեան) տիպերը, միւս կողմից Զաստրաժաեվի մատաղահաս աղջկայ (տ. Արաքսեան) և փողապաշտ փեսացուի (Յարութիւնեանի) տիպերը։

Տիկին Սիրանոյշ ներկայացրեց մի երիտասարդ կնոջ, որ ապրել և սիրել է ուզում։ Նա սկզբում հանդէս եկաւ իբրև մի էակ, որ անհոգ և բախտաւոր ապրում է վայելչութեան մէջ, բայց որին պակասում է միայն սիրոյ առարկան։ Ահա նա գտել է։ Նա յոյս ունի Զելենօվի վրա և այդ յոյսով նա ոգևորված է։ Սակայն երբ նրա համար պարզվում է, որ Զելենօվին նա չէ կարող նուաճել, այն ժամանակ նա դառնում է մի ինտրիգան, չար ոգի, որի համար այլ ևս ոչ մի սրբութիւն չը կայ։ Նրա սիրաբորբոք խօսակցութիւնը Զելենօվի հետ, նրա նենգ փաղաքշանքները իր ամուսնու հետ, նրա դիւական չարախնդացութիւնը, երբ տեսնում է բանկի գործերը քայքայված վիճակի մէջ և ուրեմն իր ծրագիրը իրագործված—այդ բոլորը արտայայտվեց մեծ հմտութեամբ։

Աբելեան սկզբից իսկ շատ ճիշտ էր վերցրել իր տօնը և աջողութեամբ տարաւ իր դերը մինչև վերջ։ Նա ներկայացրեց մաքուր, ազնիւ, պարտաճանաչ մի երիտասարդի, որին ժպտում է կեանքի գարունը և որին սպասում է փայլուն ապագայ իր շրջանում։ Նա անկեղծ ամուսնական սիրով կապվում է աղքատ, բայց ազնիւ վարժուհու հետ և ամեն բանից բարձր է դասում չիտակութիւնը։ Այն տեսարանում, ուր նրան դաւաճանում է Զաստրաժաեվ և նրան զոհում՝ Աբելեանի Զելենօվը ցոյց տուեց հոգեբանական յուզմունքների մի տպաւորիչ տեսարան. նա չէ հաւատում խարդաւանքին. նա դեռ յոյս ունի Զաստրաժաեվի ազնւութեան վրա, բայց ի զուր։ Եւ ահա զոհվածը յայտնում է իր բուռն բողոքը։

Պետրոսեան Զաստրաժաեվի դերում շատ կենսական էր։ Նա բարի մարդ է, յարգված հասարակութեան մէջ։ Նրա բախտը նրա երիտասարդ կինն է, որի սիրով նա երջանկացնում է իր ծերութիւնը։ Նա չէ նկատում, որ խաբված է։ Հրապուրված կնոջ փայփայանքներից՝ նա գնում է դէպի անդունդ, ինքն իրան հաշիւ չը տալով։ Կինը ստիպում է նրան այնպիսի քայլեր անել, որ երբէք նա չէր թոյլ տայ իրան խոհուն մտածողութեան ժամանակ։ Պետրոսեանը ներկայացնում էր մի կնոջ ձեռքը ընկած մի գերու տիպ։ Յանցանքի ծանրութիւնը արտափայլում էր ծերունու դէմքի վրա նրա խաբուսիկ յաղթութիւնների տեսարաններում։

Տիկին Մայսուրեանի դերը փոքր էր։ Նա ճիշտ ներկայացրեց վերցրած տիպը. ցանկալի էր, որ նա վերջին տեսարանում աւելի ուժեղ և յուսահատական խօսակցութիւն ունենայ իրանց կործանողների հետ։ Տիկին Արաքսեան ներկայացրեց անհոգ և չարաճճի օրիորդի տիպը բաւարար կերպով։ Նրան պակասում էր աշխուժութիւն, որ այդ դերի գլխաւոր յատկանիշներից մէկն է։

Մամիկոնեան ներկայացրեց աջողութեամբ «կորած» մարդու տիպը։ Նա արբեցող է։ Նա կորցրել է կեանքի չափը, չը գիտէ թէ որտեղ է վերջանում բարոյականութիւնը և սկսվում յանցանքը։ Նա և բարի է և չար, և խոնարհ և հպարտ, նայած րօպէին։ Նրա համար չը կայ ոչ մի կանօն, ոչ մի բարոյական պահանջ։ Ապրել այսօր, խմել ու թրև գալ։ Մամիկոնեան, որի բենեֆիսն էր այդ օրը (նոյնպէս և Վարդուհու), արժանացաւ բուռն ծափահարութիւնների։

Յարութիւնեան տուեց ամբողջացրած տիպ, բայց անկենդան և չոր։ Նա աջող էր այն տեսարանում, ուր խօսում է Շտօպնօվի հետ։

Առհասարակ ներկայացումը գոհացրեց հանդիսականներին. նա ընթանում էր կոկ և սահուն։

Սիրող

ՆԱՄԱԿ ԲԱԳՈՒԻՑ

Յունվարի 20-ին

Ամէն անգամ, երբ մարդ վերցնում է ձեռքը

Ներկայումս, ինչքան այդ ցաւալի է՝ Մոսկվան և Պետերբուրգը խլեցին Վիէննայից այդ ոչ այնքան էլ պատուաւոր «առաջնութիւնը»։ Մահացութիւնը թոքախտից այդ երկու մայրաքաղաքներում նոյն-իսկ գերազանցում է Վիէննայից։

Վարակիչ հիւանդութիւնները առհասարակ—տիֆ, դիֆտէրիտ, սկարլատինա և այլն—շատ չնչին զոհեր են տանում Օդեսայի հասակաւոր ազգաբնակութիւնից. նոյնը չէ կարելի ասել թոքախտի վերաբերութեամբ։ Լսեցէք քաղաքային հիւանդանոցի պրօզէկտօրին. նրա ձեռքով են անցնում քաղաքային հիւանդանոցի բոլոր դիակները. իսկ նա ասում է, թէ հինգ մեռածներից մէկի վրա անպայման թոքախտի հետքեր կան։ Այդ հիւանդութեան զոհերը ընդհանուր մահացութեան 11% են կազմում։

Մահացութիւնը Օդեսայում պէտք է հաշուել շատ մեծ։ 1893 թ. Օդեսայում բարակացաւից մեռել է 360 հոգուց մէկը։ Ըստ տարեկան կորստի բարակացաւից՝ Օդեսային աւելի մօտենում է Ռուսաստանի այլ քաղաքներից Վարշավան (1:369)։ Պետերբուրգում (1:236) և Մոսկվայում (1:203) բարակացաւը առաջացնում է աւելի մեծ քայքայում, քան Օդեսայում։ Պարիզում (1:230) և Վիէննայում (1:223) նոյնպէս աւելի մեծ է, քան Օդեսայում, բայց նա փոքր է Բերլինում (1:390) և մանաւանդ Լօնդօնում (1:526)։ Նայելով այդ թուերին, շատ զարմանալի է հիւանդների փոքր թիւը Լօնդօնում և առհասարակ Անգլիայում—այդ յաւիտենական մառախուղի հայրենիքում։

Առաջին երկիրն է Անգլիան, որ ոչ այնքան բուժական միջոցներով, որքան սօցիալական պայմանների բարելաւութեամբ նշանաւոր հարուած է հասցրել թոքախտին։ Այդ ուղղութիւնը—այլ ճանապարհներով կռուելը թոքախտի դէմ, նախ քան յատուկ արշաւանք սկսելը՝ պէտք է բացատրվի անգլիացու հեռատեսութեամբ. 15 տարվան ընթացքում Անգլիան ծախսեց 8 միլիարդ ֆրանկ, և տարեկան մահացութիւնը պակասեց 90,0000-ով, որոնցից մօտ 50,000-ը ազատված են թոքախտի ճանկերից։

Չը նայած իր աքանչելի կլիմայական պայմաններին՝ Իտալիան իր թուերով հաւասարվում է Անգլիային։

II

Իր դասախօսութեան երկրորդ մասը դօկտոր Բլիւմենտալ յատկացրեց թոքախտի դէմ կռուելու միջոցներին։

Ինչով պէտք է կռուենք, կը հարցնէք մեզ։

—Ծովեզրեայ սանատօրիաներով, ամառնային կօլօնիաներով եւ թոքերով հիւանդների ամբուլատօրիաներով։

Ծովեզրեայ սանատօրիաների կատարած դերը, գլխաւորապէս թոքախտաւորների և երեխաների համար՝ շատ մեծ է և կրկնակի—պրօֆիլակտական (նախազգուշական) և տերապևտիկան (բուժական)։

Ամառնային կօլօնիաները—դրանք ապաստարաններ են թոյլերի կամ դէպի թոքախտը հակվածների համար։ Գերմանիան պահում է 170 ամառնային կօլօնիաներ. միայն Բերլինում և նրա շուրջը այդպիսի 57 կօլօնիաներ կան։ (Մեր գեղեցիկ ափերը մինչև այժմ դեռ այդ նպատակին յատկացրված չեն. բժիշկները և ծնողները դեռ լաւ չը գիտեն ծովի բուժական և նախազգուշական ոյժը)։

Բայց ամենից աչքի ընկնող դեր խաղում են ամբուլատօրիաները. նրանց նպատակն է, որքան հնարաւոր է, հիւանդութեան կանխօրօք որոշելը, հիւանդների դասաւորութիւնը սանատօրիաների համար, հիւանդի ամբուլատօրիական բժշկութիւնը և նիւթական օժանդակութիւն տալը թէ նրան և թէ նրա ընտանիքին։ Միևնոյն ժամանակ ամբուլատօրիան ծառայում է իբրև առողջապահական և նախազգուշական դպրոց հիւանդի և նրան շրջապատողների համար։

Դրանով դեռ չեն վերջանում դասախօսի խօսքերը ամբուլատօրիաների մասին. նա մոգական լապտերի միջոցով պարզում է իր մտքերը զանազան նկարներով, ցոյց է տալիս ամբուլատօրիաների զանազան շինութիւններ կամ յատակագծեր, նրանց ներքին կազմակերպութիւնը. նա օրինակներ է բերում, թէ ամբուլատօրիայի վերակացուն ինչպէս խօսում է հիւանդի հետ, և այդ ժամանակ հիւանդին պարզապէս յայտնվում է, որ նա հիւանդ է թոքախտով։ Այժմ դրանից, երբ հին հասկացողութիւնները ջախջախված պէտք է համարել, ոչ մի վտանգ չը կայ, ընդհակառակը շատ նըպատակայարմար է, եթէ աչքի առաջ ունենանք նախազգուշացումը շրջապատողների վերաբերութեամբ։ Հիւանդին մի շարք խորհուրդներ են տրվում, տպագրված ցուցումներ, ձեռք են բերվում նրա համար տաք շորեր, անկողին և այլն. հիւանդին ամեն օր թարմ կաթ է մատակարարվում։ Ամեն օր նա պարտաւոր է ներկայանալ ամբուլատօրիա. յաճախ վերակացուն մտնում է հիւանդի բնակարանը և քննութիւն կատարում։

«Ամբուլատօրիաների արժողութիւնը ընդամենը 30,000 ֆր. է (մօտ 11,000 ր.)։ Ջեռք է առնվում ամեն միջոց, չը դիպչելու հիւանդի ինքնասիրութեանը, և ամբողջ օգնութիւնը կրում է ոչ բարեգործական բնաւորութիւն, այլ հիւանդը զգում է, որ նրան տրվեց միայն բժշկական օգնութիւն։

Հակաթոքախտային պրօպօգանդայի հայրենիքը, նրա լայն ժողովրդականացողը կրթական և պատրաստողական նպատակներով Ֆրանսիան է։ Առաջացել են այնտեղ և առաջանում են յատուկ ընկերութիւններ և միութիւններ թոքախտի դէմ մաքառելու համար. հարցը այժմ հերթական է դարձել պարլամենտում։

Երբ Ֆրանսիայում դօկտոր Կալմէտ ներկայացրեց իր դիտողութիւնները ամբուլատօրիաների և ծովեզրեայ սանատօրիաների վերաբերութեամբ, յայտարարելով, որ անհրաժեշտ է գոռալ թոքախտի բուժելիութեան և վերոյիշեալ հիմնարկութիւնների օգտակարութեան մասին, նախկին մինիստր-նախագահ Վալդէկ-Րուսսօն պատասխանեց. «Թէպէտև ես ներքին գործերի մինիստր եմ, ասել է թէ կոչված եմ հանգստութիւն և կարգ պահպանելու (այդ Դրէյֆուսի դատից անմիջապէս յետոյ էր), բայց և այնպէս ես ձեզ թոյլ եմ տալիս աղաղակել և գոռալ՝ որքան հարկաւոր էք համարում, որովհետև ձեր կոչումները, եթէ լսվեն ժողովրդի կողմից՝ օգուտ կը բերեն նրան»։ Աչքի է ընկնում ֆրանսիացոց առատաձեռնութիւնը թոքախտի դէմ կռուելու գործում. միայն կոչերով երեք օրվայ ընթացքում աջողվեց ժողովել կէս միլիօն ֆրանկ։

(Կը շարունակվի)

Բաքւում լոյս տեսնող պարբերական Թերթերը, գաղափարային [illegible] խորապէս [illegible] միշտ հանդիպում է [illegible] մարդասպանութիւնների, վիրաւորութիւնների և գողութիւնների մի շարք նկարագրութեան. Դա, այսպէս ասած, մեր Նաւթային մայրաքաղաքի կեանքի «կալէյդոսկոպն» է, որ միշտ և ամեն օր [illegible] է [illegible] Բալախանիի [illegible] Բալախանիի [illegible] նորութիւն [illegible] մենք [illegible].

Մինչև վերջին ժամանակները փոքրիկ Բիբի-էյբաթը այդ կողմից շատ երջանիկ էր,—նա չէր [illegible] Սակայն մի երկու ամսից ի վեր է, որ նա էլ [illegible] իրանից այդ [illegible] [illegible] ամսու 18-ի գիշերը և [illegible].

Դիւնըվեչ ժամի 3-ին երեք հոգի լեզգիներ, [illegible] «Միլօվ և Թամիրօֆ» ընկերութեան [illegible] «Օկէօսն» [illegible] [illegible] պահեստ [illegible] Համբարձում [illegible].

[illegible]

Սակայն մի երկտնիկ հանգամանք մարդասպաններին մէկին ձգում է ոստիկանութեան ձեռքը։ [illegible] Բիբի-էյբաթ [illegible] [illegible] լու ժամանակ նա տեսնում է, որ մի լէզգի գետնից բարձրանալով սկսեց փախչել։ Սակայն ստրաժնիկը վրա հասնելով՝ բռնում է նրան և մի շարք պահապանների հետ տանում է ոստիկանատուն։ Նրա չորերի կեղտոտութիւնները ըստ ամենայնի ցոյց են տալիս, որ պահեստից գողութիւն անողը հէնց դա է եղել։ Գործի ամբողջ գաղտնիքը նրանից դուրս կորզելու համար, երկար և անօգուտ փորձերից յետոյ, ոստիկանական գլխաւոր ուրեադնիկը մի շատ օրիգինալ միջոցի է դիմում։ Տալով նրան կանխիկ 50 ր., խնդրում է նրան չը գործել իր շրջանում, այլ հեռանալ այնտեղից և գնալ ուր որ ուզում է, միայն Թէ յայտնէ իր ընկերների անունը։ Խոստացված ազատութիւնը և 50 ր. կանխիկ դրամը ցանկալի ազդեցութիւն են ունենում, և նա խոստովանում է ամեն ինչ, տալով նաև իր ընկերների անունն ու տեղը։ Եւ այսօր մարդասպանների ընկերը (գուցէ և մարդասպանը) գրպանը ուռցրած, ոստիկանութեան և քննիչի ուղեկցութեամբ գնաց Բալախանի իր ընկերների հետ միանալու։

Իսկ Թչուառ Համբարձումին այսօր, մարմինը բժշկական քննութեան և սովորական անդամահատութեան ենթարկելուց յետոյ, հողին յանձնեցին. նա Թողի իր եղբայրներից աշխարհիս երեսին Թողեց միայն մի վշտահար, դէմքն արիւնաթաթաւ ու ծուատված մի աղքատ ու անապահով կին։

Թէ ինչով պիտի վարձատրվի անմեղ Համբարձումի մահը, այդ Աստուած միայն գիտէ. մենք ականատես եղանք միայն, Թէ ինչպէս ընկերութիւնը, վճարելով 10—15 ր. մի դիակառքի անգամ արժանի չը համարեց նրա անխօս դիակը և «երկաթակիր» դրօգով նրան ճանապարհեց դէպի մարդկանց յաւիտենական կայանը։

Խորին տրտմութեամբ մօտեցանք համբուրելու համեստ արհեստաւորի անչուք գերեզմանաքարերը։

Սամ. Դաւթեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մի քանի տեղերից դիմում են մեզ խնդրելով, որ մենք ուղարկենք Արծրունու մահարձանի բացման առիթով լոյս ընծայած պօստկարտերը վ ե ր ա դ ի ր վ ճ ա ր ո վ։ Ցանկալի է, որ պօստ-կարտ գնել ցանկացողները անմիջապէս ուղարկեն մեզ փողը, որովհետև վերադիր վճարով ուղարկվող ծրարները դժուարութիւն են պատճառում մեր խմբագրութեան։ Մենք ստիպված ենք պահել անգորրագրերը և ապա ներկայացնել պօստային վարչութեանը։ Աւելի նպատակայարմար է ուղիղ հասցնել մեզ փողը, և մենք անմիջապէս կուղարկենք պօստ-կարտերը։ Ինչպէս յայտնել ենք՝ պօստ-կարտերը ծախվում են հատը երեք կօպէկով և ուղարկվում են միանգամից ոչ պակաս, քան յիսուն օրինակ։ Ցանկացողները Թող վաղօրօք անեն իրանց պատուէրները, որպէս զի մենք հնարաւորութիւն ունենանք պատրաստել նախօրօք պօստ-կարտերի որոշ քանակութիւն։

—

Թիֆլիսի Աւստրո-ունգարական հիւպատոսարանի ժամանակաւոր կառավարիչ՝ գերմանական հիւպատոս Ֆրոմման հաղորդեց Կովկասեան Գիւղատնտեսական ընկերութեան խորհրդին, որ առաջիկայ ապրիլ ամսի 4-ից մինչև 26-ը (ն. տ.) Վիէննայում կը բացվի մեղուապահութեան միջազգային ցուցահանդէս, որ կազմվում է ցոյց տալու համար այցելուներին մեղուապահութեան այժմեան դրութեան ընդհանուր պատկերը։ Հաղորդելով այս մասին ընկերութեան՝ հիւպատոսը խնդրում է յայտնել այդ մասին կովկասեան երկրի մեղուապաններին, որոնց մէջ անշուշտ կը գտնվեն այնպիսիները, որոնք կը ցանկանան մասնակցել Վիէննայի ցուցահանդէսին։

—

Թիֆլիսի քաղաքային ուպրավան, իր վերջին նիստում քննելով քաղաքային ուսումնարանական կոմիտէտի առաջարկութիւնը՝ միջնորդութիւն յարուցանելու կովկասեան ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուի առաջ, որպէս զի նա, ըստ իր բարեհայեցողութեան, արհեստաւորաց ուսումնարանի տեսչի պաշտօնը յանձնէ նոյն ուսումնարանի ուսուցիչներից մէկին՝ որոշեց Թողնել կոմիտէտի առաջարկութիւնը առանց հետևանքի, աչքի առաջ ունենալով այն հանգամանքը, որ կովկասեան ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուն երկու անգամ մերժել է կոմիտէտի նոյն առաջարկութիւնը՝ առարկելով որ արհեստաւորաց ուսումնարանի տեսուչն էր և մնում է ինժեներ-տեխնոլոգ Օգանեզով, չը նայելով որ կոմիտէտը համարում է նրան արձակված պաշտօնից։

—

Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը հարց է բարձրացրել ամարանոցային գաղութներ հիմնելու միջնակարգ ուսումնարանների չքաւոր աշակերտների համար։

—

Երկրագործութեան և պետական կալուածների մինիստրութիւնը, ինչպէս հաղորդում են մայրաքաղաքի լրագիրները, մօտ ժամանակներումս կը ներկայացնէ պետական խորհրդին մի օրինագիծ գիւղատնտեսական կրթութեան մասին։ Համաձայն այդ օրինագծի՝ Թոյլ է տրվում բանալ ուսումնարաններ՝ նախապատրաստելու այնպիսի գործիչներ, որոնք տարածէին գիւղատնտեսական գիտութիւններ։ Բացի սրանից մինիստրութեանը իրաւունք է տրվում հիմնել Թէ միջնակարգ և Թէ ստորին կարգի ուսումնարաններ, որոնց մէջ աւանդվէին գիւղատնտեսութեան համար կարևոր բնական գիտութիւնները։ Ստորին գիւղատնտեսական ուսումնարանները կը լինեն գործնական-գիւղատնտեսական։ Միջնակարգ ուսումնարաններում դասընթացքը կը տևէ վեց տարի, իսկ ստորնակարգ ուսումնարաններում—երեք տարի։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Լօնդօնից գրում են «Journal des Débats» լրագրին, որ ոչ մի նոր օրէնք հասարակութեան մէջ այնքան խօսակցութիւնների առիթ չէ տուել, որպէս Անգլիայում նոր տարուց գործադրվող օրէնքը արբեցողութեան դէմ։ Իւրաքանչիւր անձ, որը կը բռնվի հարբած դրութեան մէջ ճանապարհին կամ գինետան մէջ՝ պարտաւոր է 10 շիլինգ տուգանք վճարել առաջին անգամ, 20՝ երկրորդ անգամ և 40 շիլինգ ուրիշ անգամները։ Իսկ եթէ արբեցողի մօտ գտնվի 7 տարեկանից փոքր երեխայ, այն ժամանակ 40 շիլինգ տուգանքը կարող է փոխարինվել մի ամսվայ տաժանակիր աշխատանքներով։ Անուղղելի արբեցողը գրվում է այսպէս անվանված «սև ցուցակի» մէջ, որը ոստիկանութիւնը հաղորդում է օղեվաճառներին։ Այդ ցուցակի ոյժը շարունակվում է երեք տարի, որի ընթացքում արբեցողը 20—40 շիլինգ տուգանքի սպառնալիքով չէ կարող օղի ստանալ պանդոկում, իսկ օղեվաճառը, որը նրան օղի կը տայ, 10—20 ֆունտ ստերլինգի տուգանքի կենթարկվի։ Նոր օրէնքը բացի դրանից իրաւունք է տալիս վարչութեանը ապահարզան տալ այն ամուսիններին, որոնցից մէկը կը ճանաչվի անուղղելի արբեցող։

—Սօֆիայից հաղորդում են «Këlnische Zeitung» լրագրին, Թէ մակեդօնական գլխաւոր կոմիտէտը, որի երկու կուսակցութիւնները արդէն հաշտվել են միմեանց հետ, մի շրջաբերական ուղարկեց տեղական բոլոր կոմիտէտներին՝ պատուիրելով նրանց պահել մի անգամ տուած խոստումը և դադարեցնել յեղափոխական գործունէութիւնը Մակեդօնիայում մինչև առաջիկայ ապրիլ ամիսը։ Հրոսակային խմբերը մինչև այդ ժամանակ չը պէտք է մուտք գործեն Մակեդօնիա։

—«Neue Freie Presse» լրագրին հաղորդում են դիպլօմատիական շրջաններից, որ Ֆրանսիան և Անգլիան տեղեակ են ռուս-աւստրիական ծրագրին մակեդօնական հարցի վերաբերմամբ և մտադիր են աջակցութիւն ցոյց տալ նրան։ Իտալիայի հետ այժմ տեղի է ունենում կարծիքների փոխանակութիւն, որ Թոյլ է տալիս յոյս դնել և նրա համաձայնութեան վրա։ Գերմանիան մինչև այժմ սպասողական դրութիւն է պահպանում, բայց և այնպէս կարծվում է, որ նա Աւստրո-Ունգարիային չի զրկի իր օգնութիւնից։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

27 յունվարի

ԿՐՕՆՇՏԱԴՏ։ Յունվարի 26-ին փոթորիկ սկսվեց։ Ջուրը բարձրացաւ աւելի քան 5 ոտնաչափ։

ՎԻԼՆԱ։ «Виленскій Вѣстникъ» լրագրի յաւելուածի մէջ տպված է Թագաւոր Կայսրի հետևեալ հեռագիրը Վիլնայի շրջանի ուսումնարանական շրջանի հարիւրամեայ տարեդարձի առիթով. «Սրտանց շնորհակալութիւն եմ յայտնում երկրի հրամանատարին, ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուին, ժողովրդական լուսաւորութեան բոլոր տեղական աշխատաւորներին եւ ձեզ այն զգացմունքների համար, որ արտայայտել էք Ինձ Վիլնայի ուսումնարանական շրջանի հարիւրամեայ տարեդարձին։ Թող Աստուած օրհնէ դպրոցի բոլոր գործիչների ազնիւ աշխատանքը նրանց բարձր ծառայութեան մէջ պատանեկութեան դաստիարակութեան եւ կրթութեան գործում Արեւմտեան երկրի մէջ եւ ամրացնելու նրանում ռուսական քաղաքացիականութիւնը։

ՆԻԿՕԼԱՅ»։ Ամենաողորմած հեռագրով շրջանը բախտաւորված է ի պատասխան ամենահպատակ հեռագրի, որ ստորագրել էին ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան կառավարիչը, գեներալ-նահանգապետը և ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուն։

ՄԱԴՐԻԴ։ Վախճանվեց Տէտուանեան դուքսը։

ԺԸՆԷՎ։ Պրինցուհի Լուիզայի հաւատարմատարները հետևեալ հաղորդագրութիւնն արեցին. «Վերջին շաբաթների անցքերից, հայրական տնից աքսորվելուց և որդու հիւանդութիւնից յետոյ, պրինցուհին խորապէս ցնցված է։ Թուլութիւնը սկսեց սաստկանալ օրից օր, այդ պատճառով Թագաժառանգուհին վճռեց, անհրաժեշտ հանգստութիւնը և առողջութիւնը վերականգնելու համար, հետևել բժիշկների Թախանձագին խորհուրդներին և իր սեփական խնդիրքով ընդունվեց այսօր Մետէրիի սանատորիան, Նիօնի մօտ։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ։ Սենատի և պատգամաւորների ժողովի ներկայացուցիչների ընդհանուր խորհրդակցութեան ժամանակ յունվարի 25-ին ընդունվեց օրինագիծ առևտրի և արդիւնաբերութեան դէպարտամէնտի հիմնարկութեան մասին։ Սպասում են, որ նախագիծը առանց փոփոխութեան օրինական ոյժ կը ստանայ։— Լիտտֆիլդի առաջարկած և տրէստների դէմ ուղղված օրինագիծը ընդունվեց պատգամաւորների ժողովից 245 ձայնով։ Ճշգրիտ աղբիւրից հաղորդում են, որ եթէ չեն ընդունվի կառավարութեան հայեացքներին համապատասխան օրէնքները տրէստների դէմ, այն ժամանակ Րուզվէլտ փետրվարի 20-ին կը գումարէ սենատը և պատգամաւորների ժողովը արտակարգ նստաշրջանի, որովհետև մեծ ագիտացիա է սկսվել տրէստների դէմ ուղղված ամեն տեսակ օրէնսդրական միջոցների դէմ։

ՇԱՆԳՀԱՅ։ Շանսից և Կանսուից նորագոյն տեղեկութիւնները աւելի հանգստացուցիչ են։ Տունֆուսիանի զօրքերը, ռոճիկ չը ստանալով, փախչում են. չինական իշխանութիւնները դէպի միսիօնէրները բարեկամաբար տրամադրված են ցոյց տալիս իրանց։

ՍՕՖԻԱ։ Յունվարի 25-ին կայացաւ Կարավէլօվի հանդիսաւոր Թաղումը, ներկայութեամբ իշխանի, մինիստրների, պատգամաւորների, դիպլօմատիական կազմի և ժողովրդի մեծ ամբոխի։

ՄՕՍԿՎԱ։ Ազնուականութեան այսօրվայ արտակարգ ժողովը, լսելով զեկուցումը ազնուականութեան փոխադարձ օգնութեան նոր դրամարկղերի մասին, վճռեց դիմել Թագաւոր Կայսրին ամենահպատակ շնորհակալութիւն յայտնելով նոր շնորհների համար ազնուականութեանը։ Ընտրված է յանձնաժողով դրամարկղների հարցը քննելու համար։ Դումայում մտցվում է առաջարկութիւն երեք միլիօնի փոխառութեան մասին օրինակելի դպրոցական շինութիւններ կառուցանելու համար։

ՄՕՍԿՎԱ։ Նոցա Կայսերական Մեծութիւնները Ամենաողորմածաբար հրամայեցին շնորհակալութիւն յայտնել Տէօֆիլ Ռեդերէր Կրիստալ» ֆիրմայի ներկայացուցիչ Եօսիֆ Բիրկգանին ֆիրմայի նուիրած 4000 ֆրանկի համար ի նպաստ Անդիժանի երկրաշարժից վնասվածների։

28 յունվարի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ «Русскій Инвалидъ»-ում տպված է հետևեալը. «Այն մասնաժողովը, որ նշանակված էր նահանգապետից, որոշելու համար Անդիժանում երկրաշարժից վնասված ժողովրդի կորուստները՝ հաշուել է, որ Անդիժանի գաւառում սպանված է 4,358 մարդ, իսկ Մարգելանի գաւառում 285։ Ստացուածքի ընդհանուր կորուստը երկու գաւառներում հաշված է մօտ 11 միլիօն ռուբլի։

ԼՕՆԴՕՆ։ Թագաւորը և Թագուհին եկան Վինդզօրից։

ԿՕՊԷՆՀԱԳԷՆ։ Անհիմն է այն լուրը, որ դանիական կառավարչական կուսակցութիւնը նորից հարց է յարուցանում դանիական Վեստինդեան կղզիները ծախելու մասին։

ԲԵՐԼԻՆ։ «National Zeitung» հաղորդում է ճշգրիտ աղբիւրից, որ վենէցուէլական գործերի վերաբերմամբ Վաշինգտօնում պատրաստված արձանագրութիւնները մինչև այժմ ստորագրված չեն։

ՍԱՆ-ՖՐԱՆՑԻՍԿՕ։ Ընկերութեան կղզիների վրա ալրագանը կատաղի կերպով փչում էր էլի մի քանի օր դեկտեմբերի 30-ից յետոյ։ Երկիւղ են կրում, որ հարեան Պօմօտու կղզիների վրա կենդանի մնացածներից շատերը կոտորված կը լինեն, նախ քան այնտեղ կը կարողանան ֆրանսիական իշխանութիւնների կողմից ուղարկված ուտեստի պաշարները հասցնել։

ՊԱՐԻԶ։ Զինուորական մինիստրը արգելեց զինուորական մինիստրութեան բոլոր օֆիցերներին և պաշտօնեաներին տալ որ և է տեղեկութիւններ Դրէյֆուսի գործի մասին մամուլի մէջ բանակուի առիթով։

ՆԻՕՆ։ Մետէրիի սանատորիան գնալու ժամանակ սաքսօնական Թագաժառանգուհուն ուղեկցում էին փաստաբան Լաչէնալ, բժիշկը և նրա եղբայրը։

ՄՕՍԿՎԱ։ Ազնուականութեան արտակարգ ժողովը, քննելով միջնակարգ դպրոցին վերաբերեալ հարցը, ցանկալի համարեց ընդարձակել ռուսաց լեզուի, ռուսաց պատմութեան, բնագիտութեան և լատինական լեզուի դասաւանդութիւնը, իսկ յունարէն լեզուի ուսումնա-

սիրութիւնը անպարտաւորիչ է ճանաչված։

ԿԱԶԱՆ։ Ազնուականների ժողովը, ժողովրդական լուսաւորութեան վերաբերեալ զեկուցման առիթով որոշեց, որ ուսման ընթացքը սկսվի տասն տարեկանից և տևէ 4 տարի. որ ուսման աւարտման վկայական տրվի ոչ վաղ քան 17 տարեկան հասակում, որով առաջը կառնվի՝ սովորածներին նորից անգրագէտ դառնալու։ Ցանկալի է համարված կազմակերպել մանկավարժական դասընթացներ՝ յայտնի մանկավարժների ղեկավարութեամբ, ուսուցիչների հսկողութեան տակ և որ ազնուականութիւնն էլ մտնէ թեմական խորհուրդների կազմի մէջ։ Առանձին բարեհաճութեամբ ընդունվեց առաջարկութիւնը այն մասին, որ գաւառի ժողովրդական լուսաւորութեան գործը մանկավարժական և վարչական կողմից միացնվի ժողովրդական լուսաւորութեան ուսումնարանական խորհուրդների ձեռքում։

ՍԱՆ-ՖՐԱՆՑԻՍԿՕ։ Փոթորկի և հեղեղման պատճառով դեկտեմբերի 31-ին Ընկերութիւնների կղզիների վրա սպանվեցին մօտ 1000 բնիկներ։ 80 կղզի բոլորովին աւերված են։

ՄԱԴՐԻԴ։ «Imparcial» հաստատում է այն լուրը, թէ Թեկնածուն գերութեան մէջ է գտնվում Պատտա ցեղի մօտ, որ պատրաստ է փողի գնով մատնել նրան։

Կ. ՊՈԼԻՍ։ Պարտքերի միացման առաջարկութիւնը մերժված է վերջնական կերպով։

ՍՕՖԻԱ։ «Բօլգարական հեռագրական գործակալութիւնը» հերքում է այն լուրը, իբր թէ կէս-պաշտօնական լրագիրները պատերազմական ոգով են խօսում Թիւրքիայի դէմ։

ԴՐՕԴՆՕ։ Յունվարի 27-ին եկաւ ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան կառավարիչ Զէնգէր։

ՎԻԲՕՐԳ։ Սերդօբոլից հաղորդում են մեծ հրդեհի մասին, որ ոչնչացրեց 5 տուն և տելեֆօնի կայարանը։ Հրդեհը շարունակվում է։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ։ Բուշէն հասկանալ տուեց Գերմանիայի և Անգլիայի ներկայացուցիչներին, թէ ինքը չի կարողանայ ստորագրել նրանց կազմած արձանագրութիւնները, եթէ նրանք էական կէտերում հակառակ լինեն իտալական դեսպանի հաղորդած արձանագրութեան։ Բուշէն հաղորդեց դաշնակից պետութիւններին, թէ չէ կարող համաձայնութիւն տալ, որ միայն մի մարդ ընտրվի միջնորդ դատաւոր՝ նրանց պահանջների առաջնութեան հարցի առիթով վճիռ տալու համար, և ցանկութիւն յայտնեց, որ միջնորդ դատարանը բաղկացած լինի երեք կամ հինգ անդամներից։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԷԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Въ Книжномъ магазинѣ
ГУТТЕНБЕРГЪ
(Лоризъ-Меликовская № 11) продаются слѣдующія книги:
„Генералъ-Адъютантъ Ив. Дав. Лазаревъ", составилъ В. Потто. 2 р.
въ коленкор. переплетѣ 2 р. 75 к.
„Первые добровольцы Карабага (Меликъ-Вани и Акопъ-юзбаши Атабековы), составилъ В. Потто. 60 к.
въ коленкор. переплетѣ 1 р.
„Положеніе Армянъ въ Турціи", Джаншіева, 1 р., въ переплетѣ 1 р. 40 к.
„Исторія Арменіи Моисея Хоренскаго", новый переводъ Н. О. Эмина. 2 р.
въ переплетѣ 2 р. 40 к.
„Литературные очерки", Ю. Веселовскаго (Байронъ на островѣ св. Лазаря.—М. Бешикташлянъ.—Женская доля въ изображеніи армянскихъ литераторовъ и т. д.). 2 р., въ цереплетѣ 2 р. 40 к.
„Армянскій поэтъ Смбатъ Шахъ-Азизъ, Ю. Веселовскаго, въ переплетѣ, 1 р. 40 к.
2—5

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ
ՊԱՐՍԻՑ ԾՈՑԻ
ԶԷՅԹՈՒՆԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԲՈՒՇԻՐՈՒՄ
(Հիմնված 25 տարուց ի վեր)
Հաղորդում է մանրամասն տեղեկութիւններ Պարսից ծոցի առեւտրի մասին, ունի ներկայացուցիչներ հարաւային Պարսկաստանի նշանաւոր կենտրոններում, ընդունում է յանձնարարութիւններ, գնում եւ վաճառում է ապրանքներ, փոխադրում է Եւրոպայից Պարսկաստան եւ Պարսկաստանից Եւրոպա, դիւրամատչելի պայմաններով.—Հասցէ. Zeytoon C. G. Buchier Persian-Gulf.
76—100

ԲԺԻՇԿԱՊԵՏ
Ա. ԲԱԲԱՅԵԱՆ
բնակարանը փոխեց՝ Արտազովի տունը, № 12, Եւանգուլօվսկայա (Տեատրալնայա) փողոց. իսկ հիւանդների ընդունելութիւնը կը շարունակվի նախկին բուժարանում—Սերգիեվսկայա փողոց, № 14, ցերեկվայ ժամը 11—1։ Այստեղ և տրվում է վկայաթուղթ։
1—3

Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ
ՔԵՂԻՁԵՐԸ
ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
Գինն է 1 րուբլի
Ճամապարհածախսով 1 ր. 20 կոպէկ։
Դիմել հեղինակին. Тифлисъ, редакція "Мурчъ" եւ Գուտտենբէրգ գրավաճառանոցը։

Լոյս տեսաւ
ԲԺ. Վ. ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ
«ԲԺՇԿԻ ԶՐՈՅՑՆԵՐԻ» 8-րդ գրքոյկը
ՆՈՐԱԾԻՆ ԵՐԵԽԱՆԵՐԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
Գինն է 5 կոպ.
Դիմել կենտրոնական և «Գուտտենբէրգ» գրավաճառանոցներին, նոյնպէս եւ հեղինակին (Тифлисъ, Д—ру Арцруни, Сергіевская улица, № 12).
7—10

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻ Վ. Տ. ԲԷՀԲՈՒԴԵԱՆԻ
ԿԱԹՆԱՏԱՆ
Նախչիր-գորիի ֆիրման ցանկացողներին ամէն օր տուն է հասցնում գերազանց յատկութեան կաթ։ Խանութը գտնվում է Գօլովինսկի պրօսպէկտի վրա, Միրզոյեանի տանը, արքունական թատրոնի դիմացը։ Խանութում կան կաթնային բոլոր արտադրութիւնները, որոնք միշտ թարմ են։
3—3

Լոյս տեսաւ
ՇԱՀՐԻԱՐԻ
ՋՀՈՒԴ-ԲՈՒՇԱՆ
(Հրէաապատմութիւն)
մեծ վէպ Պարսկաստանի կեանքից
(323 էջ. մանր տառերով)
ԳԻՆՆ Է ՄԷԿ ՌՈՒԲԼԻ
Դիմել Թիֆլիսում՝ կենտրոնական և Գուտտենբէրգ գրավաճառանոցներին, իսկ միւս քաղաքներից—«Մուրճի» խմբագրութեան։ Տասն հատ գնողները վճարում են 9 րուբլի։

ԲԺԻՇԿ Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ
Ընդունում է մասնաւորապէս սիֆիլիս, մորթու և վեներիական ախտ ունեցող հիւանդներին։ Քիմիկօ-միկրօսկօպիական կաբինէտ, որտեղ ընդունվում են կաթի, խորխի, մէզի և արեան անալիզներ։
Առաւօտեան 11—1 ժ.
Երեկոյեան 4—6 ժ.
Բեբուտօվսկայա փողոց № 41. տուն Արարատեանի։ Бебутовская ул. № 41. Домъ Араратова.
50—150

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
ԲԺ. Ս. ՇԵՐՄԱԶԱՆԵԱՆ
Շարունակում է հիւանդների ընդունելութիւնը։
Առաւօտեան ժամը 9—2
Երեկոյեան ժամը 5—7
(Հ. Կ.)
38—105

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Ա. Մ. Խան-Աղեան
Ընդունում է հիւանդներին 9—2 եւ 4—6 ժ. Երեւանեան հրապարակ, տուն Խարազեանի № 3։ (Կ. Ե. Հ.)
32—100

ԲԺԻՇԿ
Պ. Մ. ԱՖՐԻԿԵԱՆ
կազմում է խորհուրդներ տեղիս պրօֆէսօրների հետ՝ Վիէննա եկող հիւանդների համար։
Dr. Med. Paul Afrikian. Wien. VIII., Langegasse, 60, Thur 1.
3—10

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
ԴՐ. ԻՎ. ՏԷՐ-ԳՐԻԳՈՐԵԱՆՑ
Ներքին և երեխաների հիւանդութիւններ։ Ընդունում է առաւօտեան 10-ից մինչև 11-ը և 5-ից մինչև 7 ժամ երեկոյեան։ Միխայլօվսկի պրօսպէկտ 154։ Տէլէֆօն 825։
21—30

ԻՒԶԲԱՇԵԱՆԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԸ
(Բագու. Ստանիսլավսկայա և Բօնդարնայա փողոցների անկիւն, տուն Աշումովի, Տեխնիկական ուսումնարանի նոր շինութեան հանդէպ)։
Սովորեցնում է երեխաներին սկզբնական գրագիտութիւն հնչական մեթոդով։ Պատրաստում է պետական բոլոր միջնակարգ դպրոցների երեք դասարանների համար։ Աւանդվում են և հայոց լեզուի դասեր։
(Հ. Հ.)
3—10

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԱԼԲՈՄ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՅՎԱԶՕՎՍԿՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ
Ամենաթանգագին ալնօվի և կրաշէնի թղթի վրա 14 տպագրական թերթից բաղկացած, մեծադիր 36—27 սանտ. մեծութեամբ, 60-ի չափ պատկերներով, և գեղանկար վինետկաներով մօդէրն ոճով։ Ալբոմը բաղկացած է երեք գլխաւոր բաժանմունքներից՝ 1) Կենսագրական—գրական—գեղարուեստական. 2) Նկարչական և 3) Երաժշտական։ Ալբոմին մասնակցում են, թէ հայ և թէ օտարազգի յայտնի նկարիչներ և երաժիշտներ։
Գինն է առանց կազմի 3 ր. 50 կ. ճանապարհածախսով—4 ր. շքեղազարդ կազմով—4 ր. 50 կ. ճանապարհածախսով—5 ր.։ Ուղարկվում են նաև վերադիր վճարով միմիայն նրանց, որոնք կանխիկ վճարում են 2 րուբլի։
Հասցէն.—С. Петербургъ, Императорская консерваторія, Г-ну Егише Багдасарянцу или Академія Художествъ г-ну Д. Окроянцъ.
5—10

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
„ՆԱԴԵԺԴԱ"
ծովային, գետային եւ ցամաքային ապահովագրութեան, ապրանքների տեղափոխութեան եւ գոյքերը կրակից ապահովագրելու համար։
ՀԻՄՆՎԱԾ Է 1847 ԹՈՒԻՆ
Հիմնական դրամագլուխը . . . . . . 1,650,000 րուբլի
Պահեստի դրամագլուխը . . . . . . 2,664,808 »

I. ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ.
Աւելի քան 300 գործակալութիւններ եւրոպական Ռուսաստանի, Կովկասի, Միջին Ասիայի, Սիբիրի եւ հեռաւոր Արեւելքի բոլոր նշանաւոր տեղերում, նոյնպէս եւ ներկայացուցիչներ արտասահմանի գլխաւոր քաղաքներում։
Տեղափոխութիւն ամէն տեսակ բեռների եւ իրերի, որոնց ընդունելութիւնը եւ յանձնումը կատարվում է թէ տանը եւ թէ պահեստներում ու խանութներում։
Յանձնումն բեռների ուղարկողների կողմից առաջարկված պայմաններով (վերադիր վճարներ ի հաշիւ ուղարկողների, դրամի փոխադրութիւն (переводъ) բեռները յանձնելու տեղը հասցնելու համար եւ այլն)։
Պահպանութիւն բեռների արտօնեալ պայմաններով տասնյան տեղերում՝ ապահովագրեալ նրանց պահեստներում, որի համար շատ կէտերում կան ընդարձակ պահեստներ, յատկապէս բեռներ պահելու համար։

II. ՆԱՒԱԳՆԱՑ ԻԹԻՒՆ
Սեփական մարդատար, ապրանքատար եւ ձգող շոգենաւեր, ծովային եւ գետային նաւեր (70 նաւ)։
Բեռնակիր եւ մարդատար նաւերի պարբերական հաղորդակցութիւն Վոլգա գետի բոլոր նաւահանգիստների մէջ, Ռիբինսկից մինչեւ Աստրախան, եւ Կասպից ծովի բոլոր նաւահանգիստների մէջ, Աստրախանից մինչեւ Պարսկաստանի ափերը։
Ամենաընդարձակ պահեստներ Նիժնիում (սիբիրական նաւամատոյցի վրա), Աստրախանում, Բագւում եւ Կրասնովոդսկում։
Բեռները անընդհատաբար ուղարկելու համար ընկերութեան շոգենաւագնացութիւնը համաձայնութիւն է կապել երկաթուղիների հետ։ Այն ապրանքների տեղափոխութեան համար, որոնք ուղարկվում են Ռուսաստանից Պարսկաստան եւ Պարսկաստանից Ռուսաստան, գոյութիւն ունի առանձին, բացառիկ արտօնութիւններով, համաձայնութիւն Պարսկական ապահովագրական եւ տեղափոխութեան ընկերութեան հետ։

III. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ.
ա) Ապահովագրութիւն բեռների, որոնք տեղափոխվում են թէ ցամաքային և թէ ջրային ճանապարհներով (ծովերով և գետերով)։
բ) Ապահովագրութիւն կրակից ամէն տեսակ գոյքերի։
գ) Ապահովագրութիւն ամէն տեսակ դժբաղդ դէպքերից ճանապարհին ամէն տեսակ նաւերի, շոգենաւերի, առագաստանաւերի, վագոնների և վագոն-ցիստերնների։
դ) Ապահովագրութիւն թանգագին իրերի և արժէքաւոր թղթերի, որոնք ուղարկվում են պոստով, ցամաքային և ծովային ճանապարհներով, համաշխարհային պոստային դաշնակցութեան բոլոր կէտերի մէջ։
Ապահովագրութիւններ ընդունվում են ինչպէս վարչութեան, այնպէս էլ ամէն տեղ ընկերութեան բոլոր գործակալութիւնների մէջ։
Բացի տեղափոխութեամբ պարապող գործակալութիւններից, կրակից ապահովագրելու գործերով մասնաւորապէս զբաղվում են էլի աւելի 350 գործակալութիւններ։
Ս. Պետերբուրգի «Նադեժդա» ընկերութեան վարչութիւնը գտնվում է Ս. Պետերբուրգում, Ադմիրալտէյսկի պրօսպէկտի վրա, № 10-րորդ տանը։
Լիազօրներ—ծովային շոգենաւագնացութեան համար՝ Բագւում, գետային շոգենաւագնացութեան համար՝ Նիժնի-Նովգորոդում։
Թիֆլիսի գործակալութիւնը—Դվորցօվայա փողոցի վրա, վրաց ազնուականների տանը։ Տելեֆօն № 108
(Ե. Ա. Կ.)
34—120

Ֆինանսների նախարարութեան իրաւասութեան տակ գտնվող
ՀԱՇՈՒԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ
ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆԻ
Հեղինակ «Առեւտրական, գործարանական եւ նաւթարդիւնաբերութեան հաշուապահութեան ձեռնարկի», որ ֆինանսների նախարարութեան ուսումնական բաժնի կողմից ընդունված է իբրեւ օժանդակ ձեռնարկ առեւտրական դպրոցներում
ՍՈՎՈՐԵՑՆՈՒՄ ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ Է
Երկու սեռի անձանց՝ գործնական ձեւով հաշուապահութիւն 4 ամսում։
ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔԻ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐՆ ԵՆ
1) Իտալական կրկնակի հաշուապահութիւն արդիւնագործութեան բոլոր ճիւղերի վերաբերեալ, վաճառականական, բանկային, յանձնարարական, գործարանական, նաւթարդիւնաբերական եւ նաւթագործական հաշուապահութիւն։
2) Առեւտրական թղթակցութիւն։
3) Առեւտրական թղթակցութիւն։
4) Մաքսային եւ առեւտրական օրէնքներ։
5) Վայելչագրութիւն եւ ուղղումն ամենավատ ձեռագրի։
Ընդունելութիւն ամէն օր։ Պարապմունքները սկսվում են 1908 թւի Յունվարի 15-ից պարբերաբար ամէն 4 ամիս, ամենայն օր ճաշից յետոյ՝ 60 րուբլի վճարով ամբողջ դասընթացքի համար։
Դասընթացքը աւարտողներին տրվում են, ֆինանսների նախարարութեան թոյլատրված ծրագրի համաձայն, ատեստատներ։
Ցանկացողներին խնդրում են դիմել գրաւոր կերպով կամ անձամբ կուրսերի հիմնադրին՝ Թիֆլիսում, Н. В. Абраамяну, Николаевская ул. № 46, ամենայն օր։ Ծրագիրն ուղարկվում է ձրի։
Վերեւում յիշված ձեռնարկը ծախվում է Ռուսաստանի բոլոր գրավաճառանոցներում։ Օտարաքաղաքացիները գիրքը գնելու համար կարող են դիմել հեղինակին, առանց պոստի ծախս վճարելու։ ԳԻՆՆ է 3 ր. 50 կոպէկ։
(Կ. Ե. Ն.)
19—25

Дозволено Цензурою. Тифлисъ, 28 Января 1908 г.
Электропечатная Груз. Изд. Т—ва, Б.-Ванкская ул.